

Проф. др Милисав Чизмовић, ГРАЂАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО, Универзитет "Вељко Влаховић" у Титограду, НИО "Универзитетска ријеч", Титоград, 1984, стр. 332

Проф. др Милисав Чизмовић аутор је универзитетског уџбеника *Грађанско процесно право* који је 1984. године издала "Универзитетска ријеч" из Титограда. Уџбеник је прилагођен потребама Правног факултета у Титограду, где се настава из грађанског процесног права изводи само у летњем семестру треће године са три часа предавања и једним часом вежби недељно. За разлику од проф. др Б. Познића и проф. др С. Триве, чији уџбеници по садржају и обиму превазилазе оквире обичних уџбеника, др Чизмовић је покушао да направи један једноставнији и приступачнији уџбеник, из којег би студенти могли лакше да спремају врло сложену грађу овога предмета.

Целокупну материју аутор је поделио на седам поглавља.

Прво поглавље обрађује опште појмове из грађанског процесног права: предмет, структуру, метод, изворе и норме грађанског процесног права. Обрађен је и однос грађанског процесног права према кривичном поступку, као и однос према управном процесном праву. Одређен простор посвећен је и праву на судску заштиту, начелима рада и организације правосуђа, као и парничним судовима и другим правосудним органима.

Друго поглавље представља централни део уџбеника и елаборира сва основна питања парничног поступка као основног поступка у оквиру грађанског процесног права. Овде се најбоље виде могућности аутора да категоријално посматра одређене институте и да за њих проналази одређено место у систему грађанског процесног права. Посебну теоријску вредност чини обрада питања везаних за правну природу парнице и за начела парничног поступка.

Треће поглавље обрађује посебне парничне поступке. Ови поступци имају одређене специфичности које их јасно одвајају од редовног парничног поступка. Међу овим поступцима посебно се истиче поступак у брачним и патернитетским споровима, поступак за заштиту поседа, поступак пред привредним судом, поступак издавања платног налога, као и поступак пред изабраним судом и поступак пред спољнотрговинском арбитражом.

Четврто поглавље се бави анализом ванпарничног поступка. Више пажње је посвећено његовим општим карактеристикама, а мање појединим врстама ових поступака.

Пето поглавље се односи на поступак пред самоуправним судовима. Дата је организација и састав ових судова, начин избора и положај судија судова удруженог рада. Презентиран је и појам странке у овом поступку, као и само покретање поступка пред судом удруженог рада. У вези са покретањем поступка, аутор разматра и питање да ли је предлог као акт иницијативе у поступку пред судовима удруженог рада адекватан суштини заштите пред овим судовима. Такође се говори и о карактеристикама поравнања и о другим посебностима овог поступка.

У шестом поглављу обрађује се извршни поступак. Прво се говори о појму и предмету извршног поступка, међу којима се посебно истиче начело социјалности. Изнесе се и врсте извршења, обустава поступка и одлагање извршења, као и правни лекови у извршном поступку. На крају се презентира и поступак обезбеђења као један од посебних видова правне заштите поверилаца од несавесних дужника. Од средстава обезбеђења анализирају се три средства која закон предвиђа: заложно право на непокретности; претходне мере и привремене мере.

У седмом, последњем поглављу, ради лакшег сналажења у парници и ради бољег разумевања поступка, дају се примери најтипичнијих радњи странака и суда (обрасци). Аутор посебно наглашава да се оне не могу и не смеју схватити као клишеи, јер тако бисмо заборавили да се специфичности испољавају од парнице до парнице. Није мање за критику ни да се ове радње

означавају као обрасци, јер је у тој речи садржана претпоставка одређеног шаблонизирања.

Иначе, уибеник је првенствено намењен студентима права, али и свима онима који желе да стекну основна знања из грађанског процесног права.

др Милорад Живановић

Sherman Elias, M.D. - George J. Annas, J.D., REPRODUCTIVE GENETICS AND THE LAW, Chicago London, BocaRaton, Year book medical publishers, INC. 1987, 323 стране

1. Упознавање са садржајем књиге, коју приказујемо несумњиво представља за правника цивилисту у нас одређени изазов, с обзиром на то да се она тиче материје потпуно неистражене у нашој правној литератури. Сам наслов указује да је реч о односу репродуктивне генетике, као дела медицине, и права. Аутори ове књиге у уводном делу упозоравају на одређене тешкоће које са собом носи одабрана тема. Наиме, у зависности од тога да ли се овом темом бави правник или лекар, постоји опасност да преовладају одређене професионалне предрасуде. Дошло би до тога да се, с једне стране, занемари медицински, а са друге, социјални, тј. друштвени аспект проблема. Зато се у овој књизи, користећи се методом двоструког упоредног разматрања, покушава да учини свеобухватна анализа оба ова аспекта. У излагању проблема пошло се од неколико општих поставки: а) медицинска, односно генетска интервенција је увек заједничка одлука лекара и пацијента; пацијент има право "да буде остављен на миру", тј. право да одбије интервенцију из разлога личног дигнитета или телесног интегритета; б) важи принцип плурализма интереса, тачније поштовања како аутономности појединца, тако и одређених друштвених законитости; в) увек се и првенствено имају у виду најоптималнији интереси будућег детета.

2. Целокупна материја изложена је у десет поглавља. У првом су обрађени молекуларни аспект испољавања гена, хромозомски основи наслеђа, Менделјејев закон наслеђивања и полигенско-мултифакторијално наслеђивање. Предмет другог поглавља је институција генетског саветовалишта у оквиру здравствене заштите где се износе дефиниције, циљеви, стратегије и психолошка и социјална схватања.

У трећем поглављу се говори о генетској заштити и то посебно о заштити новорођене деце и трудница. Један његов део посвећен је законској регулативи, којом се у појединим државама САД уређује овај вид медицинске заштите. При томе се нарочити акценат ставља на питања добровољности, односно обавезности заштите и одговорности здравствених установа, лекара или других фактора за причињену штету. Комисија председника САД, тзв. Председникова комисија за изучавање етичких проблема у медицини, биомедицинска истраживања и истраживања људског понашања у свом извештају из 1984. године потврдила је принцип добровољности генетских програма, али је истакла и обавезне програме, наводећи потребу законске интервенције и тамо где долази до избегавања, добровољних испитивања, а то озбиљно штети трудници или будућем детету.

Четврто поглавље се односи на индикације пренаталне дијагнозе, у оквиру чега се разматрају хромозомне абнормалности. Менделјејеви закони, ДНА варијације и полигенско-мултифакторијалне неправилности.

Следеће, пето поглавље се такође тиче пренаталних дијагноза, али је реч о дијагностичким техникама као што су амниоцентеза, фетоскопија и ултрасонографија.

О слободи репродукције говори се у шестом поглављу. Обрађују се проблеми контрацепције, абортуса и стерилизације. Реч је и о одговорности за штету услед медицинског пропуста у контроли рађања. То су случајеви